Daļēji slēgtas lietas statuss

Lieta Nr.A420445913
SKA – 400/2015

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2015.gada 16.aprīlī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnešu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnese V.Krūmiņa
tiesnesis J.Neimanis
tiesnese R.Vīduša

rīcības sēdē izskatīja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 16.oktobra spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Līgatnes novada bāriņtiesas priekšsēdētājas vienpersoniskā 2013.gada 25.jūnija lēmuma Nr.1-6/13 atzīšanu par prettiesisku un atlīdzinājuma piešķiršanu /pers. B/ un dēlam /pers. C/.

Aprakstošā daļa

[..]

Motīvu daļa

[4] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.[1]panta otrās daļas 2.punktam tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, ja nerodas šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā.
Tiesnešu kolēģijai nerodas šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu un šādas šaubas nerada arī kasācijas sūdzības argumenti.

[5] Kasators nepamatoti uzskata, ka tiesai vajadzēja atcelt pārsūdzēto lēmumu, jo tas neatbilst Administratīvā procesa likuma 67.pantam par lēmuma pamatojumu un, to nevērtējot, tiesa pārkāpusi šā likuma 250.pantu.
No Bāriņtiesu likuma 23.panta, ko piemērojusi bāriņtiesa pārsūdzētajā lēmumā, izriet, ka vienpersonisks bāriņtiesas amatpersonas lēmums ir vērsts uz to, lai *nekavējoties* novērstu bērna atrašanos veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vai apdraudējumu bērna pilnvērtīgai attīstībai. Tas ir pagaidu risinājums, jo nākamo 15 dienu laikā bāriņtiesai ir pienākums objektīvi un pilnīgi noskaidrot apstākļus par turpmāku vecāku iespēju īstenot bērna aprūpi. Tātad šā pagaidu lēmuma mērķis ir noregulēt situāciju tikai līdz lēmuma pieņemšanai par aprūpes tiesībām.
Kā iepriekš atzinusi Augstākā tiesa, Bāriņtiesu likuma 23.panta trešajā daļā paredzētā bāriņtiesas amatpersonas mutvārdu lēmuma noformēšana rakstveidā procesuāli būtiski atšķiras no Administratīvā procesa likuma 69.pantā gadījuma: tas tiek darīts 24 stundu, nevis divu nedēļu laikā, turklāt neatkarīgi no adresāta pieprasījuma, bērna vecākiem tiek tikai paziņots par lēmuma pieņemšanu. Tas liecina, ka lēmuma rakstveida noformēšanas mērķis ir nevis adresāta interešu aizsardzība, iepazīstinot ar pamatojumu, bet lēmuma izpilde – lai informācija par lēmumu un tā pieņemšanas apstākļiem (iemesliem) būtu fiksēta un nododama personām, uz ko tas attiecas. Tas nozīmē, ka šādā gadījumā lēmuma pamatojums nav vērtējams atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.panta prasībām, kas ietver arī prasību pēc pilnīga pamatojuma adresāta interešu aizsardzības nolūkā (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-129/2010 9.punktu*).

[6] Attiecībā uz kasatora argumentu, ka tiesa nav ņēmusi vērā Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas 2013.gada 23.jūlija vēstulē bāriņtiesai norādīto, ka uz 2013.gada 25.jūniju lietā nav dokumentu par bērna apdraudējumu, norādāms, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai un otrajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu. Tādējādi tiesa pati pārbauda visus pierādījumus lietā un sniedz tiem vērtējumu.
Tiesa pārbaudīja pārsūdzētajā lēmumā ietverto argumentu pamatotību, tas ir, izvērtējot, vai fakti, kas minēti vienpersoniskajā lēmumā, apstiprinās ar pierādījumiem lietā. No tiesas sprieduma izriet, ka jau uz 2013.gada 25.jūnija lēmuma pieņemšanas dienu bija savākts acīmredzami pietiekams faktoloģiskais materiāls, lai varētu pieņemt lēmumu. Tiesa, lai pārbaudītu pārsūdzētā lēmuma argumentu pamatotību, papildus nopratināja lieciniekus. Vērtējot visus minētos pierādījumus kopsakarā, tiesa atzina, ka pārsūdzētais lēmums satur pamatojumu par aizdomām par emocionālo vardarbību pret bērnu. No kasatora norādītās Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas vēstules vienlaikus izriet, ka inspekcija noskaidrojusi, ka ir iegūta informācija no ārstniecības iestādēm, bērna izglītības iestādes, bāriņtiesa ir veikusi riska novērtējumu. Tiesa šos apstākļus arī ir vērtējusi kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā un secinājusi, ka bāriņtiesas lēmums ir tiesisks.
Turklāt tiesnešu kolēģijas ieskatā arī paši 2013.gada 25.jūnija notikumi pie pieteicēja īpašuma, kad bāriņtiesas pārstāve iepazīstināja pieteicēju ar pārsūdzēto lēmumu, papildus apliecina pārsūdzētā lēmuma argumentu pamatotību, tā kā pieteicēja rīcība norādīja uz to, ka pieteicējs nav vērsts uz sadarbību ar institūcijām, bet klaji no tām izvairās.

[7] Kasators nepamatoti uzskata, ka ir pieļauts pārkāpums bērna viedokļa noskaidrošanā.

Tā kā bērns procesa laikā vēl nebija sasniedzis 15 gadu vecumu, Administratīvā procesa likuma 21.panta otrā daļa šīs personas dalībai procesā izvirza īpašus procesuālus nosacījumus. Proti, ja tiesa uzskata, ka nepilngadīgās personas likumisko pārstāvju vai likumisko pārstāvju un nepilngadīgās personas intereses ir savstarpēji atšķirīgas, tiesa pēc sava ieskata, izprasot bāriņtiesas viedokli, par nepilngadīgās personas pārstāvi var noteikt arī citu personu vai lūgt bāriņtiesai iecelt sevišķo aizbildni nepilngadīgās personas tiesību un interešu aizsardzībai lietā.

Vienlaikus ne minētā, ne citas tiesību normas neaizliedz administratīvā procesa dalībniekam, kas ir jaunāks par 15 gadiem, piedalīties tiesas sēdē. Tomēr to, vai bērna interesēs ir atrasties tiesas zālē, ņemot vērā konkrētajā lietā izskatāmā jautājuma raksturu, kā arī bērna vecumu, izlemj tiesa (*sk. Augstākās tiesas 2008.gada 16.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-513/2008 14.punktu, 2015.gada 8.aprīļa rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-329/2015 10.punktu*), nevis procesa dalībnieki.

Turklāt, tā kā vienpersoniskā lēmuma pieņemšana balstās apstāklī *nekavējoties* novērst konkrētu bērnu traumējošu situāciju, bērna uzklausīšanai šādos apstākļos nav izšķirošas nozīmes. Apgabaltiesa ir atzinusi, ka faktiskie apstākļi uz vienpersoniskā lēmuma pieņemšanu paši par sevi bija pietiekams pamats konkrēta lēmuma pieņemšanai, tas ir, tie bija pretēji bērna tiesībām un interesēm. Tādējādi bērna viedoklis konkrētajos apstākļos nevarēja novest pie citāda lēmuma. Līdz ar to arī tiesa, pārbaudot vienpersoniskā lēmuma tiesiskumu, varēja neuzklausīt bērna viedokli. Augstākā tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka bāriņtiesai un, ja nepieciešams, arī tiesai katrā konkrētajā gadījumā ir jāizvērtē bērna vislabākās intereses, kuras, vērtējot objektīvi, var nesakrist ar bērna subjektīvo viedokli (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 12.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-870/2012 11.punktu*, *2013.gada 20.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-359/2013 17.punktu*). Pretēji pieteicēja viedoklim, no Augstākās tiesas sprieduma lietā Nr.SKA-359/2013, kā redzams, nav konstatējama pieteicēja piedāvātā interpretācija, ka vienmēr lēmuma pieņemšanā ir nepieciešams ņemams vērā bērna viedokli.

Tādējādi pieteicējam nebija jāved bērns uz tiesu, lai tiesai, pieteicēja vārdiem izsakoties, būtu ekskluzīva iespēja uzklausīt bērna viedokli. Kā pamatoti norādījusi apgabaltiesa, bērna iesaistīšana ar ģimenes strīdiem saistītās lietās ir bērnu emocionāli traumējoša. Tādējādi, tā kā bērna tiesības un intereses ir primāras un noteicošas, bērns pēc iespējas ir pasargājams no šādām situācijām, nevis, tieši pretēji, tajās iesaistāms. Turklāt apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka bērnam tiesas sēdēs laikā bija jānodrošina tiesības uz izglītību, ko pieteicējs nebija nodrošinājis.

[8] Tiesai pretēji pieteicēja uzskatam nebija jāvērtē lietderības apsvērumi. Apgabaltiesa uz šo pieteicēja argumentu ir atbildējusi (*sk. apgabaltiesas sprieduma 10.punktu*). No Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmās daļas izriet, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka izdodams konkrēta satura administratīvais akts (obligātais administratīvais akts), iestāde izdod šādu administratīvo aktu. Obligātā administratīvā akta izdošanas gadījumā iestādei tipiskajos gadījumos nav pienākuma administratīvajā aktā norādīt tā izdošanas vai satura lietderības apsvērumus, jo tie izriet no piemērojamās tiesību normas. Lēmums par aizgādības tiesību pārtraukšana ir obligātais administratīvais akts, tas ir, iestājoties Civillikuma 203.panta pirmās daļas priekšnoteikumiem, kas pārsūdzētājā lēmumā ir piemērots, bāriņtiesa pieņem konkrēta satura lēmumu (*sal. Augstākās tiesas 2008.gada 10.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-82/2008 8.2.punktu, 2012.gada 5.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-489/2012 10.punktu*; nolēmumos lietotais termins *aprūpes tiesību atņemšana* saskaņā spēkā esošajām tiesību normām šobrīd nozīmē *aizgādības tiesību pārtraukšana*).

[9] Pieteicējs nepiekrīt apgabaltiesas secinājumam par /pers. F/ atzinuma neizmantošanu. Apgabaltiesa ir vērtējusi, kāpēc atzinums nav izmantojams par pierādījumu lietā, un tiesas vērtējums ir pamatots. Tādējādi tiesa nav pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu par pierādījumu izvērtēšanu. Pieteicējs, norādot uz nepieciešamību atzinumu ņemt vērā, pēc būtības vēlas pierādījumu pārvērtēšanu, kas atbilstoši šā likuma 325.pantam nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

Tāpat pieteicēja norādītais par atzinumā minēto bērna spēcīgo emocionālo piesaisti tēvam konkrētajos apstākļos nav izšķirošs. Augstākā tiesa ir atzinusi, ka apstāklis, ka vecākam ar bērnu ir tuvas emocionālas saites, pats par sevi nenozīmē, ka tādējādi bērna aprūpes pienākums ir izpildīts pilnībā. Vecāku ziņā ir viņu ieskatā piemērotākais sava bērna aprūpes modelis. Tomēr, ja objektīvi ir konstatējams, ka aprūpes pienākums pilnībā netiek izpildīts tādā veidā un tik lielā mērā, ka var apdraudēt bērna attīstību tūlīt, kā arī ilgterminā, kompetentajai iestādei bērna interesēs ir tiesības un pienākums iejaukties, liedzot vecākiem attiecīgā veida aprūpi turpināt (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 20.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-359/2013 9.punktu, 2010.gada 15.janvāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-140/2010 10.punktu*).

[10] Savukārt pieteicēja arguments, ka tiesa nepamatoti ņēma vērā bērna mātes viedokli (pieteicēja vārdiem – melus), kas saistīti ar suicīda mēģinājumu, ir vērsts uz pierādījumu pārvērtēšanu, kas, kā minēts, nav kasācijas instances tiesas kompetencē. Apgabaltiesa bērna mātes paskaidrojumus un liecību ir vērtējusi kopsakarā ar pārējiem pierādījumiem, atzīstot, ka viņas paskaidrojumus un liecību apstiprina citi pierādījumi lietā. Tādējādi acīmredzami pieteicēja uzskats par bērna mātes nepatiesi sniegtu informāciju ir tikai paša pieteicēja viedoklis.

Tiesnešu kolēģija vien vēlas vērst pieteicēja uzmanību uz to, ka apgabaltiesas spriedumā secināts, ka no bērna mātes paskaidrojumiem, ko apstiprina nodibinājuma /Nosaukums A/ psiholoģiskās izpētes rezultāti, izriet, ka bērna mātes depresīvais stāvoklis, kas rezultējies suicīda mēģinājumā, ir radies viņas un pieteicēja kopdzīves, savstarpējo attiecību rezultātā (*sk. apgabaltiesas sprieduma 2.2.punktu*). No tiesas pārbaudītajiem lietas materiāliem papildus izriet, ka ārstniecības personas ir norādījušas, ka pieteicējs ir melojis par pieteicējas alkohola atkarību (*sprieduma 2.3.punkts*). Tādējādi, tā kā 27.februārī, uz kuru kasācijas sūdzībā norāda pieteicējs kā smagas alkohola atkarības epizodi, bērna māte pārdozētajiem medikamentiem pa virsu uzdzērusi alkoholu ar mērķi veikt suicīdu, ir acīmredzams, ka alkohola esība pieteicējas organismā ir bijusi saistīta ar pavisam citiem apstākļiem, nevis vienkāršu alkohola atkarību. Līdz ar to pieteicēja argumenti šajā sakarā ir tendenciozi un klajā pretrunā lietas materiāliem.

[11] Pieteicējs uzskata, ka apgabaltiesa nepamatoti nav vērtējusi bāriņtiesas prettiesisko rīcību, vienpersonisko lēmumu pieņemot vienai bāriņtiesas pārstāvei, turpretim norakstu apliecinot citai, kā arī abi lēmumi pieņemti vienā datumā. Pieteicējs kasācijas sūdzībā nav paskaidrojis, kā minētais apstāklis norāda uz bāriņtiesas prettiesisku rīcību.

Nav strīda, ka lietā tiek vērtēts viens bāriņtiesas vienpersoniskais lēmums, ko pieņēmusi bāriņtiesas locekle /pers. G/. /pers. G/ arī personīgi bija ieradusies pie pieteicēja to viņam paziņot, kas pieteicējam ir zināms. Fakts, ka lēmuma norakstu apstiprinājusi cita bāriņtiesas locekle, neietekmē lēmuma juridisko spēku, tā kā noraksts ir lēmuma oriģināla atvasinājums, kas nozīmē, ka lēmuma noraksts ietver to pašu informāciju, ko oriģināls (Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" 48.punkts). Pieteicējs nav norādījis, ka lēmuma oriģināls un noraksts atšķirtos pēc satura. Tiesnešu kolēģija arī nekonstatē lēmumu satura atšķirības.

[12] Ievērojot minēto, tiesnešu kolēģija atzīst, ka kasācijas tiesvedība nav ierosināma. Šai lietai arī nav nozīmes judikatūras veidošanā, jo tā nav saistīta ar būtiskiem tiesību normu interpretācijas jautājumiem.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta otrās daļas 4.punktu, 338.panta otrās daļas 2.punktu, Augstākās tiesas Administratīvo

lietu departamenta tiesnešu kolēģija

n o l ē m a

Atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 16.oktobra spriedumu.
Atmaksāt /pers. B/ pusi no samaksātās drošības naudas – *17,50 euro*.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese V.Krūmiņa

Tiesnesis J.Neimanis

Tiesnese R.Vīduša